

Eksamen, det ved denne Sag kommer mest an paa, men det er det, at de have Begejstring for deres Kald, have faaet en god Paavirkning og have praktisk Dygtighed og praktisk Færdighed. Der synes jeg nok, at den sunde Fornuft siger, at den Slags Egenstaber faar man bedre i tre Aar end i to eller et, og det er et Faktum, at de private Seminarier af pekuniære Grunde og mange andre forfælskelige Hensyn afførte Tiden saa meget som muligt; de proppe Eleverne med Rundstaber, det er og bliver ikke andet end Eksamensterperi der, det er en forceret Dresjur, der ofte forvasker og fortrøbler, medens man paa de kongelige Seminarier — i alt Fald før 1867 — kunde arbejde i Ro og Stilhed med Maalet og Opgaven alene for Dje — og man kan det til Dels endnu — upaavirkede i alt Fald af pekuniære Hensyn. Jeg kan derfor fornøftigtvis ikke nære nogen Tvivl om, at i kvalitativ Henseende uden Hensyn til Eksamen ere de, som komme fra de kongelige Seminarier, i Almindelighed ogsaa bedst stiftede til deres Gerning, og jeg kan ikke indse, hvorfor der her i Danmark skulde være andre Betingelser i den Henseende end i alle andre Lande, hvorfor man ikke lige saa godt her har behov for at lade Staten tage sig af den Gerning som i alle andre Lande. Jeg ved meget godt, at den Bevægelse, som vi i sin Tid fik, har haft stor Betydning til at drage frivillige Kræfter frem, men jeg ved ogsaa, at den nu er neutraliseret af andre Bevægelser, og fremfor alt ved jeg en Ting, det nemlig, at den store Banfælsighed ved at bane sig Vej, den Rolle, som Hænge mere og mere komme til at spille, har ødelagt de gode Betingelser, som de private Seminarier til at begynde med havde, hvad der ogsaa har vist sig over for det eneste frie Seminarium paa Landet, Gedved, derved, at det nu ogsaa begynder at gaa tilbage. Det staar i Forbindelse med, at de private Industrier ikke kunne trives mere under vore Dages forcerede Hængeforhold uden Statsunderstøttelse. Vi maa derfor bort fra Liberalismens Grundfætninger og ind paa det, som det ærede Medlem kaldte Socialisme — jeg vil ikke saa gerne kalde det faalebes, men det er jo ligeegyldigt, — i alt Fald ind paa, at Staten maa træde hjælpende til, navnlig lige over for de Samfundsklasser, der ellers ville ligge under i Kampen. Vi ere jo begyndt nogenlunde nu at assimilere vore Anskuelser, faaledes at Principhytteriet er borte. Fra den ene Side sige vi ikke, at de frie Institutioner due ikke noget, og Frihedsmændene have indset, at det ikke kommer an paa Formen,

men paa Personligheden, og at der er saa megen Frihed i Statsanstalterne, at gode Personligheder kunne trives der og virke til Held og Betsignelse. Og naar det ærede Medlem ikke principielt har noget mod Statsanstalter og ikke er bange for, at der skal her ske Tyranni og Mandstvang og Stagnation, saa synes jeg, at han maa bøje sig for Konsekvensen og indrømme, at vi maa se at undgaa dette forcerede Eksamensvæsen, Propperi og Terperi, som forvasker og fortrøbler mange Individier fysisk og aandelig, det maa vi se at undgaa, fordi det saa lidt som muligt forbereder de unge Mennesker til den Gerning, de netop skulle tage op.

Th. Nielsen: Den ærede Taler mente, at der kun er eet Seminarium, der havde storre Tilgang, end det behøvede. Jeg ved ikke, hvilke han sigtede til. (Bjerre: Det var Sællinge). Ja, det er muligt, det kender jeg ogsaa, og jeg ved, at det har Beslighed til at slyde ud. Men jeg skal gøre den ærede Taler opmærksom paa, at Seminarierne kun indstille dem, de ere sikre paa kunne tage Eksamen, endog saa en nogenlunde god Eksamen, og naar de paagældende Elever saa ikke ere tilfredse dermed, melde de sig som Privatister og tynge derfor til den gale Side af Vægtstaaalen, til den Side, der giver daarligere Eksamenresultater. I det hele taget have Statsseminarierne med de treaarige Kursus langt bedre Betingelser for at give en ordentlig Uddannelse, deri er jeg ikke uenig med den ærede Taler, men han maa ikke glemme, at jeg gentagne Gange betonedes, at vi gør aldeles intet for de private Seminarier og Privatisterne. Lad der blive gjort saa meget for dem som for de private Latin- og Realskoler, som jo gaa meget godt. De fleste Realskoler ere jo private, og de fremvise udmærkede Eksamener og hvorfor? Fordi de have Ret til at dimittere og dimittere under Tilsyn. I det Udvalg, der var nedsat om Seminarierne, hvis Betænkning, der dog ikke kom til Forhandling her i Saleen, var affattet af den ærede første Taler, var der, saa vidt jeg huster, nogenlunde Enighed om, at man mulig kunde gaa den Vej at lade de private Seminarier faa en lignende Stilling som den, de private Latin- og Realskoler have. Efter det, skulle de nok komme til andre Resultater, men Følgen bliver, at vi komme til at ofre noget mere paa den private Undervisning, den maa have et Tilskud. Jeg trøster mig til, at det Initiativ, der vil ligge i den private Virksomhed ved Siden af Statskolen, vil være gavnlig til at drive fremad, ligesom Statskolerne ville have deres gavnlige Indflydelse paa de